

De Eerebegraafplaats te Bloemendaal

Welkom

Welkom op deze bijzondere plek in de duinen. Deze brochure vertelt u meer over rijksmonument De Eerebegraafplaats. Wat kunt u hier zien? Wie liggen hier begraven en waarom op deze plaats?

De Tweede Wereldoorlog

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Nederland vijf jaar lang bezet door nazi-Duitsland, dat het land op 10 mei 1940 was binnengevallen. Overal kwamen mannen en vrouwen in verzet tegen deze bezetting. Dat was heel moedig, want de straf erop was vaak verschrikkelijk: zij kwamen in een gevangenis of concentratiekamp terecht, of werden zonder enige vorm van rechtspraak geëxecuteerd. Dat gebeurde onder meer in de duinen langs de Noordzee, zoals hier. Vaak werden slachtoffers ook in de duinen begraven.

Meteen na de bevrijding op 5 mei 1945 ging men hier in de omgeving op zoek naar graven. Eind juli 1945 kon de trieste balans worden opgemaakt. Op zes plaatsen waren in 45 grafkuilen de lichamen gevonden van in totaal 422 slachtoffers. 105 van hen bleken in de duinen te zijn vermoord, onder wie één vrouw: Hannie Schaft. De overige 317 waren elders in Noord-Holland gefusilleerd.

Begraafplaats in de duinen

Om de herinnering aan deze verzetsstrijders voor altijd levend te houden, werd een comité opgericht om een begraafplaats aan te leggen. Het comité verzocht de architecten Gerard Holt (1904-1988) en Auke Komter (1904-1982) een monument te maken op een van de mooiste plekken in de duinen.

In de herfst van 1945 werd de Eerebegraafplaats in ruwe vorm ingericht en op 27 november vond de officiële opening plaats met de herbegravenis van Hannie Schaft. Op 31 oktober 1953 vond de officiële voltooiing plaats. Het comité was inmiddels omgezet in Stichting 'De Eerebegraafplaats te Bloemendaal'.

Een bezoek aan de begraafplaats

De begraafplaats bestaat uit 41 grafvakken en wordt omringd door drie gedenktekens: de urn, de klokkenstoel en de gedenkplaten.

Opgang

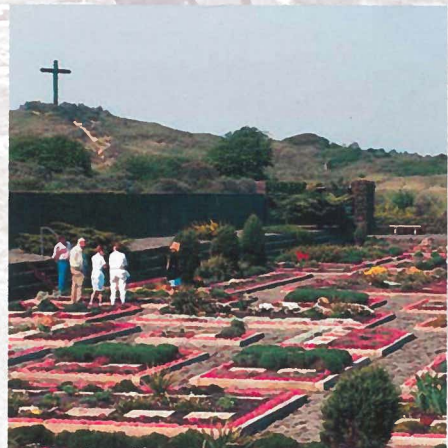
Vanaf de Zeeweg is al het kruis te zien dat in 1951 is geplaatst op de hoogste duin in deze omgeving. Het is gemaakt uit Zuid-Amerikaans basralokushout. Als u langs het pad omhoog loopt, ziet u bovenaan rechts het auditorium. Deze spreekruimte, ook uit 1951, is bestemd voor bijeenkomsten. Vervolgt u het licht hellende pad, dan komt u bij de toegangspoort. Erboven staat: 'Geheiligd is de grond dien gij betreedt', met andere woorden: heb respect voor waar u nu gaat lopen. Achter de poort hangt aan de muur een alfabetische lijst met namen, data en plaatsaanduidingen.

De begraafplaats

'Wat waren ze vaak jong: 19, 21, 23 (...) Oud, jong, bankier, los werkmán, rechtbankpresident, drogist, familievader, trotse homo, communist, gereformeerde, beeldhouwer, boerenknecht. Een typische dwarsdoorsnede, kortom, van het verzet in westelijk Nederland', schreef Geert Mak op 5 mei 2006 in *NRC Handelsblad* over de slachtoffers op de Eerebegráafplaats. Het jongste slachtoffer was nog jonger: 18 jaar, de oudste was 68.

Van de 422 lichamen die in de duinen zijn gevonden, zijn er 329 hier begraven en 93 op een andere plaats in Nederland. Daarnaast zijn 43 slachtoffers uit andere plaatsen hierheen gebracht. Bij elkaar liggen hier daardoor 372 verzetsstrijders, maar er zijn 373 grafstenen: één graf is zonder stoffelijk overschot. De tekst hierop luidt: 'Ter herinnering aan de vrienden van het verzet die na hun strijd voor de vrijheid niet gevonden zijn of die elders rusten'.

De begraafplaats is aangelegd met Maulbronner zandsteen. De paden zijn van carboonzandsteen en de randen en zerken van Obernkirchener zandsteen. Het terrein is verdeeld in

41 grafvakken, omdat de slachtoffers zo veel mogelijk zijn herbegraven met hun vrienden uit het verzet of zoals zij zijn gevonden in de duinen. Grafvak 1, bijvoorbeeld, bevat de slachtoffers die samenwerkten bij de illegale verzetskrant *Het Parool*. Soms ziet u grafstenen naast elkaar met daarop dezelfde naam. Vaak gaat het dan om familieleden, zoals vader en zoon Verwoerd in grafvak 3 en de broers Post in 26.

Eén slachtoffer kon niet worden geïdentificeerd, hij ligt begraven in grafvak 23. Op zijn grafsteen staat: *Beati mortui*, ofwel: 'gezegend zijn de doden'.

Urn

Beeldhouwer, kunstschilder, lithograaf en medailleur Oswald Wenckebach (1895-1962) ontwierp de urn.

Het monument is 2,5 meter hoog, van brons en staat op een voetstuk van Maulbronner zandsteen. Het rand-schrift luidt: 'Der helden asch is hier vergaard / Hun geest blijve in ons hart bewaard'. Dat wil zeggen: 'de as van de helden is hierin verzameld; wat zij voor ons hebben betekend, mogen we nooit vergeten'.

De urn is gevuld met de as van 81 verzetsmensen die tussen 6 september en 26 oktober 1944 werden gecremeerd in het crematorium Westerveld in Driehuis. Ook is er as toegevoegd van een onbekend aantal slachtoffers die zijn gecremeerd in de verbrandingsoven van het concentratiekamp in Vught.

Klokkenstoel

Om ondersteuning door duinzand te voorkomen, werd in 1951 aan de

westkant van de begraafplaats, dus aan de kant van de zee, een muur geplaatst. In deze muur werd aan de zuidkant een kleine zandstenen toren met een hardhouten klokkenstoel gebouwd. De luidklok die erin hangt, is door de gemeente Bloemendaal in bruikleen gegeven. Hij is gemaakt in 1647 en hing oorspronkelijk in het oude, inmiddels gesloopte raadhuis van Overveen.

Naast de klokkenstoel wordt elke dag de nationale vlag gehesen. Achter de toren, buiten de muur van de begraafplaats, is in 1977 een klein plateau aangelegd. Daarop kan as worden verstrooid van verzetsstrijders of van levenspartners van mannen die zijn begraven op de Eerebegraafplaats.

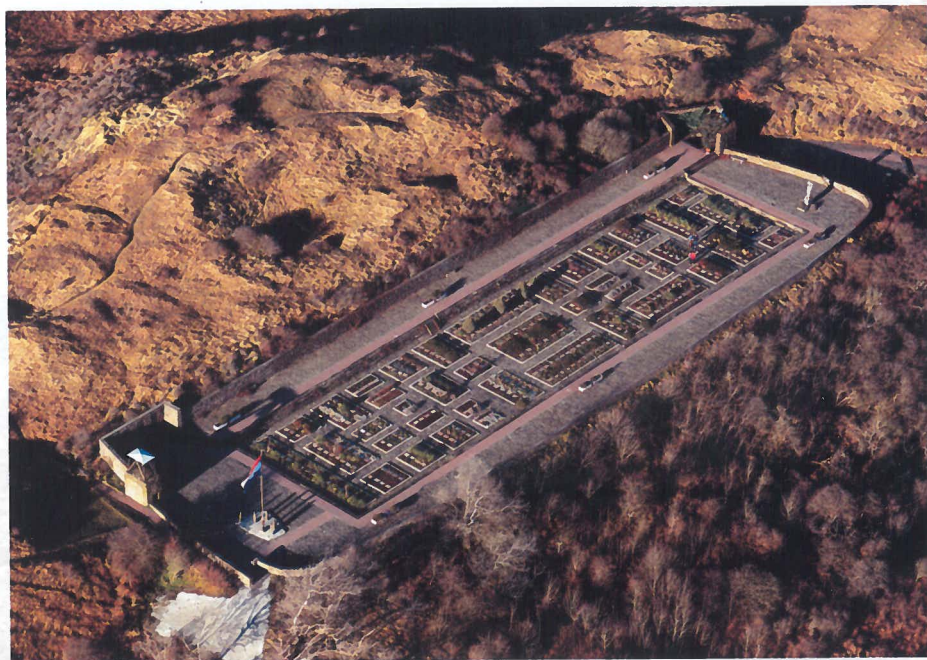
Gedenkplaten

Op de zijmuur naast de klokkenstoel werden in 1953 vier herdenkingsplaten aangebracht. De tekst erop is van H.M. van Randwijk en de platen werden ontworpen door architect Auke Komter, die, samen met Gerard Holt, ook de begraafplaats ontwierp. De tekst is in reliëf in donkergroen syeniet gebeiteld. De onderwijzer, dichter, romanschrijver en journalist Hendrik Mattheus (Henk) van Randwijk (1909-1966) was een belangrijk verzetsman. Van 1945 tot 1950 was hij hoofdredacteur van *Vrij Nederland*, een blad dat in de Tweede Wereldoorlog als illegale verzetskrant is ontstaan.

Op de platen schetst Van Randwijk de essentie van oorlog en verzet. Hij vertelt hoe de nazi's Nederland overvielen en wat dat teweegbracht, hoe de bevolking daarop reageerde, wat de gevolgen daarvan waren en wat dat betekende voor het land. Op de laatste gedenkplaat waarschuwt hij dat vrijheid niet iets vanzelfsprekends is, maar dat je die moet beschermen.

Meer weten?

Bezoek ook de website van de Eerebegraafplaats: www.eerebegraafplaatsbloemendaal.eu. Daarop vindt u naast uitgebreide achtergrondinformatie over de begraafplaats de biografieën van de verzetsmensen die er liggen begraven. Er is speciale aandacht voor school en educatie.

De Eerebegraafplaats wordt beheerd door Stichting 'De Eerebegraafplaats te Bloemendaal'

Nienoord 5, 1112 XE Diemen
Postbus 12288, 1100 AG Amsterdam-Zuidoost
info@eerebegraafplaatsbloemendaal.eu

Adres van de begraafplaats
Zeeweg 26, 2051 EC Overveen

Openingstijden

De Eerebegraafplaats is van 1 april tot en met 30 september geopend van 9.00 tot 18.00 uur en van 1 oktober tot en met 31 maart van 9.00 tot 17.00 uur.

Rondleidingen

De Stichting Nationale Herdenking te Bloemendaal verzorgt voorlichting en rondleidingen voor groepen, zoals schoolklassen.

Neem voor een afspraak contact op met de heer A. Lagendijk, tel. 023-5387430, e-mail aartlagendijk@cs.com.